

BIURO REDAKCJI:

Krakowskie-Przedmieście Nr. 415.

Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku, nie zwracają się.

Prenumerata w Warszawie:

Rocznie Rs. 8.—Półrocznie Rs. 4.—Kwartalnie Rs. 2. Miesięcznie kop. 67.—Nr. pojedynczy kop. 5.

Sroda, 6 Sierpnia 1862.

PRENUMERATA:

w Biurze Redakcji Nr. 415.

Oraz na wszystkich Stacjach Pocztych w Cesarstwie i Królestwie.

Prenumerata na Prowincji:

Rocznie Rs. 9 k. 20.—Półrocznie 4 k. 60.—Kwartalnie 2 k. 30. Za przesyłkę w kopertach Kwartalnie Rs. 4.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ URZĘDOWA. — Wiadomości urzędowe z Królestwa i z Cesarstwa.

CZĘŚĆ NIURZĘDOWA. — Reforma szkół.

Wiadomości zagraniczne. Wiadomości rozmaite. Teatr. Kursa papierów publicznych i pieniędzy. Obwieszczenia.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

CEREMONJA

ZATWIERDZONY PRZEZ

NAJJAŚNIEJSZEGO PANA

na Uroczystość Chrztu Świętego

JEGO CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEGO KSIĘCIA

WACŁAWA.

I. W dzień oznaczony na uroczysty obrządek Chrztu Świętego według zaproszeń rozestanych od Dworu, Damy w stroju Dworskim, Kawalerowie w wielkich mundurach, udają się około godziny 11ej z rana do pałacu Łazienkowskiego.

II. Tegoż dnia około godziny 11ej z rana Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ nowonarodzony WIELKI KSIĄŻĘ przywiezionym będzie w karetach Dworskich z pałacu Belwederskiego do pałacu Łazienkowskiego przez Damę Dworu J. O. Księżnę Czerńszew.

III. Mistrz Ceremonji wniesie do Kaplicy znaki orderu św. Andrzeja na złotej tacy i złoży je na przygotowanym stole.

IV. Akuszerka i piastunka wprowadzone zostaną przedtem do Kaplicy i znajdować się będą z asystą zawieszoną po lewej stronie Ołtarza, w pewnej odległości od chóru śpiewaków.

V. Gdy wszystko będzie gotowem do pochodu orszaku do Kaplicy, Mistrz Dworu Hrabia Chreptowicz będzie miał zaszczytawiadomić o tem Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKIEGO KSIĘCIA KONSTANTEGO, poczem za danym przez Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ rozkazem, orszak wyruszy postępując według następującego porządku:

1. Furjery Dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI CESARZA I KRÓLA i Furjery Dworu JEGO CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEGO KSIĘCIA KONSTANTEGO.

2. Mistrz Ceremonji JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI.

3. Kamerjunkerowie Dworu i Szambelani JEGO CESARSKIEJ MOŚCI oraz Kawalerowie Dworu, po dwóch trzodem, młodzi przodem.

4. ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE WIELKI KSIĄŻĘ KONSTANTY NAMIĘSLNIK JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI I WIELKI KSIĄŻĘ ALEKSANDER.

5. ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE WIELCY KSIĄŻĘTA KONSTANTY I DYMITR.

6. ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE WIELKIE KSIĘŻNICZKI OLGA I WIARA.

7. Nowonarodzony WIELKI KSIĄŻĘ niesionym będzie przez Damę Dworu J. O. Księżnę Czerńszew, — poduszki podtrzymywane będą: Naczelnik Rządu Cywilnego Królestwa Polskiego, Margrabia Wielopolski, i Jenerał-Adjutant Baron Rainzay.

8. Damy Honorowe i Panny Honorowe JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, oraz Panny Honorowe JEGO CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEJ KSIĘŻNY ALEKSANDRY, a za niemi znakomite Osoby obojczy płci.

VI. Przy wejściu do kaplicy ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE przyjmowane będą przez Arcybiskupa Warszawskiego i Nowogrodzkiego Joanicjusza z krzyżem i wodą święconą.

Po pokropieniu wodą święconą, JEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ KONSTANTY, rączy wyjść z kaplicy i udać się do pobliskiego pokoju.

VII. Następnie Protorej Kaplicy Łazienkowskiej, dopełni obrządku Chrztu św. na nowonarodzonemu WIELKIEMU KSIĘCIU.

Rodzicami Chrzestnymi będą:

JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKA MOŚĆ.

Jego Królewska Mość, Królowa Niderlandzka ANNA.

ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE WIELCY KSIĄŻĘTA ALEKSANDER I MIKOLAJ (starszy).

ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE WIELKIE KSIĘŻNICZKI OLGA, MARIA I KATARZYNA, oraz

Jego Wysokość Księżna Sasko-Altenburska.

VIII. Po dopełnieniu obrządku Chrztu św. odśpiewaniem zostanie „Te Deum” przy salwie z 301 wystrzałów armatnich z Cytadeli Aleksandryjskiej, oraz przy odgłosie dzwonów we wszystkich kościołach.

IX. Wówczas Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ KONSTANTY, uwiadomiony przez Mistrza Ceremonji o ukończonym obrządku Chrztu św., rączy powrócić do kaplicy.

Poczem Arcybiskup Warszawski Joanicjusz odprawi Mszę Świętą, podczas której Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ KONSTANTY przedstawi nowonarodzonego KSIĘCIA do św. Komunji.

X. Podczas, gdy odśpiewaniem będzie psalm „Impleatur os meum laude tua” Mistrz Dworu Hr. Chreptowicz podana tacy złotej oznaki orderu św. Andrzeja Jego CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEMU KSIĘCIU ALEKSANDROWI, który w imieniu Jego CESARZA I KRÓLA ozdobi takowemi nowonarodzonego WIELKIEGO KSIĘCIA.

XI. Po Mszy, Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ KONSTANTY, przyjmować będzie w kaplicy powiniowania całego Duchowieństwa.

XII. Po wyjściu z kaplicy, ICH CESARSKIE WYSOKOŚCIE rączy powrócić do swoich mieszkań; przed Niemi orszak w wy wymienionym porządku postępując będzie.

Nowonarodzony WIELKI KSIĄŻĘ niesionym będzie za ICH CESARSKIEMI WYSOKOŚCIAMI WIELKIEMU KSIĄŻĘTAMI KONSTANTY I DYMITREM.

Następnie odwiezionym zostanie do pałacu Belwederskiego.

XIII. Wieczorem Gmachy Rządowe i Miejskie będą uświetnione. Iluminowanie mieszkań prywatnych pozostawia się uznaniu mieszkańców.

Rada Administracyjna na posiedzeniu z dnia 6 (18) Lipca r. b. udzieliła Aleksandrowi-Augustowi Perrier i współnikowi jego Antoniemu-Ludwikowi Possoz, dziesięcioletni list przyznania na wprowadzenie do Królestwa Polskiego, wynalezionego przez nich udoskonalenia, zaprowadzonego w fabrykacji cukru z buraków, na które we Francji uzyskali patent pod d. 26 Lutego 1859 r. na lat 15.

Magistrat Miasta Stołecznego Warszawy. — Dozł do wiadomości Magistratu, że niektórzy właściciele placów nad brzegami Wisły położonych, poważają się, od statków do łądu przybijających, pobierać opłaty tytułem ładowego.

Ponieważ podług praw obowiązujących, a mianowicie postanowienia Rady Administracyjnej z d. 26 Marca (7 Kwietnia) 1843 r., w tomie 31 dziennika praw znajdującego się, miejsce do holowania biorąc od stałego brzegu rzeki trzy pręty czyli 2 1/2 łokci szerokości dla zapewnienia dogodnej żeglugi, do użytku publicznego bezwarunkowo zostawianem być powinno, — przeto Magistrat podaje do powszechnej wiadomości: że każdemu, przy którym bądź brzegu ze statkami łapanie się i stawanie, tudzież wydobywanie na pobrzeże jakich bądź produktów, bez najmniejszej komukolwiek opłaty jest wolne, z tem tylko zastrzeżeniem, że wyładowane przedmioty natychmiast odwożone być powinny, — dopilnowanie czego jednocześnie Komisarzom policji Administracyjnej poruczone zostało. — p. o. Prezydenta Wajda. — Naczelnik Kancelarji Lucieński.

JW. Książ Pięnkowski Wincenty, Biskup Diecezji Lubelskiej przyjechał z Teplitz do Warszawy.

JW. Dawidow Rościślaw Jenerał-Major wyjechał do Petersburga.

Z Petersburga 31 Lipca.

NAJJAŚNIEJSZY PAN w d. 18 Czerwca (v. s.) rączył zatwierdzić decyzję rady państwa, wydaną na przedstawienie zarządzającego ministerstwem finansów, upoważniającego go do wypuszczenia w obieg drobnej monety 72 próby, na sześć milionów rubli srebrem. Jeżeli potrzeba powiększenia ilości drobnej monety da się jeszcze następnie uczuwać, zarządzający ministerstwem będzie mógł wniesić przedstawienie o nowe wypuszczenie w obieg.

Towarzysz ministra sprawiedliwości w d. 19 kwietnia (v. s.) r. b., przedstawił rządzącemu senatowi, zakomunikowane przez towarysza ministra spraw zagranicznych w kopjach: 1) Najwyższej ratyfikowaną konwencję telegraficzną, zawartą pomiędzy Rosją i Turcją, wraz z instrukcją co do przesyłania międzynarodowej telegraficznej korespondencji; 2) umowę zawartą przez Rosję z rządem Księstw Nadnaujskich co do stosunków telegraficznych, z deklaracją podpisaną przez głównozarządzającego drogami komunikacji i publicznymi budowlami, — przy czem dodał, że ratyfikacja wspomianej konwencji z Turcją i umowy zawartej z rządem Księstw Nadnaujskich, jak się okazuje z odczytu towarysza ministra spraw zagranicznych, zostały już zamienione.

Wiadomości z prowincji Kubańskiej.

(Dokończenie).

Dnia 3-go Czerwca zrana wyko nano rekonens o 6 wiorst w górę rzeki, przyczem zniszczono około 300 domów. Tegoż dnia jenerał-major Tichocki, z 5 batalionami, 4 szwadronami dragonów, 3 secciami kozaków i 2 działami, posunął się wdół Kurdzipsu do punktu gdzie stał nieprzyjacieli i wyparłszy górali z zajętego przez nich aulu Chadałi Kasajewa, zniszczył wszystkie po drodze położone auly.

Przy odwrotnym marszu tej kolumny, górale nacierali silnie na straż tylną, lecz w jednym z takich rozpacznych ataków koło aulu Kasajewa, tłumy nieprzyjacielskie, natrafwszy na ogień krzyżowy strzelców celnych i artylerji, ponieśli wielkie straty, poczem rzekli się dalszego ścigania.

Podczas gdy wojska rosyjskie posuwały się wdół Kurdzipsu, około 800 Abadzechów atakowało obóz oddziału, lecz zostali ze stratą odparci przez zastawione tam wojska. Następnego dnia oddział przedsięwziął marsz odwrotny i stanął 5 czerwca w Majkowie.

W ciągu wszystkich wyż opisanych rozpraw, strata wojska rosyjskiego wynosi 7 żołnierzy w zabitych, oraz 4 oficerów (kapitan Chroniewicz i praporczyk Owczynnikow) z 19 batal. strzelców celnych, oraz praporczyk Szach Nazarov z batal. Apserońskiego strzelców celnych i porucznik Toriani z Niżgorodzkiego pułku Dragonów) i 84 żołnierzy w ranionych. Nieprzyjacieli pozostawił w ręku wojsk rosyjskich 23 trupy.

28 maja oddział górali, wynoszący około 700 ludzi, przeszedłszy manowcami powyżej stancyi Dachowskiej, atakował bydło stancyi Habskiej, pasące się pod zastłą komendy kozaków pieszych i półsecciny kozaków konych; asekuracja ta była tak słaba, iż nie mogła wstrzymać nieprzyjaciela, który zabrawszy stado, popędził takowe w góry.

Tymczasem na skutek atamu przybyły na miejsce tego wypadku dwie secciny kozaków, które wraz z secciną miejscową poszły w pogon za góralami. Dogoniwszy bandę, kozacy odebrali połowę zabranego stada, przyczem nieprzyjacieli ponieśli wielkie straty w zabitych i ranionych. Jednocześnie komenda kozaków pieszych, wracając z posterunku Chamkety, usłyszawszy strzały, pomazero-

wała w góry i zaczęła się na drodze, którą nieprzyjacieli miał cofać się.

Górale porwani z jednej strony ogniem ze szturcerów kozaków pieszych, z drugiej zaśścigani przez kozaków konych, porzucili resztę bydła i ratowali się ucieczką, rzucając broń i konie ranione i zostawiając na miejscu ciała zabitych. Górale zostawili wszystkiego 18 trupów, 36 koni i 80 gwintówek. Oddział zaś stracił 4 żołnierzy w zabitych, oraz jednego ober-officera (chorąży Zabolocki z wojska kozaków Kubańskich) i 6 żołnierzy w ranionych.

6-go czerwca wysłano z obozu oddziału Dachowskiego kolumnę ku stancyi Carskiej, pod zastłą 6-u rot pułku Sewastopolskiego i secciny kozaków, oraz 2 dział górskich. Uszedłszy 4 wiorsty, kolumna atakowana została przez oddział Abadzechów, wynoszący 1,500 ludzi. Atak ten został odparty, a przybycie 4 rot i 2 seccin kozaków z 1 działem, wysłanych na pomoc kolumnie, zmusiło górali do cofnięcia się. Wkrótce atoli górale wzmożeni zostali oddziałem Ubychów, którzy przybyli z południowego stoku gór karkazkich i wynosili około 2,000 ludzi. Walka zawiązała z nową siłą. Najważniejsza rozprawa miała miejsce przy ataku nieprzyjaciela na niewielki aul, na lewym brzegu Dauchu, zajęty przez komendę strzelców celnych z batal. Kabardyńskiego. Górale wkroczyli byli do aulu; lecz 2 rota pułku Sewastopolskiego, dowodzona przez porucznika Łopickiego, przybyła wezas i po zawziętej walce ręcznej, wyparła nieprzyjaciela. Zbliżanie się świeżych z obozu wojsk zmusiło narreszcie górali do cofnięcia się.

W tej zawziętej rozprawie, w której 10 rot i 3 secciny kozaków z 3 działami, odparły atak 3,500 Abadzechów i Ubychów, oddział rosyjski stracił w zabitych 16 żołnierzy, w ranionych zaś porucznika Łopickiego z pułku Sewastopolskiego, który odniósł 10 ran od kul i szaszek, i 43 żołnierzy; nieprzyjacieli, podług wiadomości wiarygodnych, stracił około 120 ludzi, w tej liczbie 16 ze starszyzn.

CZĘŚĆ NIURZĘDOWA.

Reforma Szkół.

Ustawa edukacyjna pod dnim 8 (20) maja roku bieżącego Najwyższej zatwierdzona, mając na celu przywieść do skutku zapowiedzianą przez NAJJAŚNIEJSZEGO PANA radykalną reformę wychowania publicznego, podał szereg ogólnych przepisów, których szczegółowe rozwinięcie w części pozostawiła Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w części zaś włożyła na Radę Administracyjną, upoważniając tę ostatnią do uzupełnienia a nawet zmieniania ustawy na wniosek władzy edukacyjnej o ileby tego zachodzić mogła potrzeba.

Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przystępując do wprowadzenia w życie tak pożądaną dla naszego kraju ustawę, rozważała przedewszystkiem jakie są istotne warunki gruntownego wychowania i jak należy ustosunkować wykład każdej nauki, iżby te, w harmonijnym pomiedzy sobą zostając związku, były w stanie rozwiniąć umysł młodzieńca, ukształcić serce, i wolę jego ku dobremu skierować.

Oznaczenie więc zakresu w wykładzie każdej nauki, wskazanie w których mianowicie klasach ma być wyłożoną, przeznaczenie na każdą z nich odpowiedniej liczby godzin, słowem wszystko to na czem główna reorganizacja Gimnazjów i Szkół powiatowych polega, a co ustawa edukacyjna Komisji Rządowej do zaproponowania a Radzie Administracyjnej do zacydydowania pozostawiła, było przedmiotem wszechstronnego rozbioru, do którego to dzieła jak największej oględności wymagającego, p. o. Dyrektora Głównego Komisji, oprócz osób z urzędu prace z nim podzielających, i inne, znane z nauki i doświadczenia pedagogicznego zawezwał.

W naradach nad temi kwestjami brali udział: Dyrektorowie Wydziałów Wyznań i Oświecenia Rzec: Radey Stanu Solnicki i Korzeniowski, p. o. Wicedyrektorów tycheż wydziałów Krzyżanowski i Przysiański, Dyrektor Kancelarji Komisji Ref. Stanu Stronczyński, Wizytator zakładów naukowych Papłowski, Profesorowie Akademji Medyko-Chirurgicznej Chałubiński, Aleksandrowicz, Gorski i Prażmowski, Przelozony Kursów Przygotowawczych Szmulon, Profesor w tycheż Kursach Plebański, znany ze swych prac naukowych P. Natanson i Profesor b. Realnego Gimnazjum Jurkiewicz.

Ułożony w następstwie tych narad ogólny program wykładu nauk w Gimnazjach i Szkołach Powiatowych tak ogólnych jak pedagogicznych i specjalnych, był jeszcze po dwakroć w najdrobniejszych swych szczegółach rozbiernym na posiedzeniu Komisji w obecności JW. Naczelnika Rządu Cywilnego w Kró-

lestwie Hrabiego Aleksandra Wielopolskiego Margrabiego Gonzagi Myszkowskiego; poczem przedstawiony Radzie Administracyjnej, przez tęż Radę w d. 17 (29) Lipca przyjęty i zatwierdzony został.

Najgłębszego w nim zastanowienia wymagały te punkta, które odstępując od dotychczasowej edukacyjnej rutyny są owocem odmiennego poglądu na rzec: rzeczywiście gruntowne wychowanie stanowi.

1. Podług dotychczasowego planu nauk, uczeń codziennie, prócz dni rekreacyjnych, musiał się przygotowywać do sześciu lekcji, z których każda trwała godzinę. Taka rozmaitość przedmiotów wykładu i konieczność przysposobienia się do nich w domu, wyczerpywała umysłową siłę młodzieńca, gmatwała jego pojęcia zamiast co by je rozwijać miała. Różnorodność zajęć i prędkie przechodzenie od jednego przedmiotu do drugiego; nie dozwalały mu nad każdym zastanowić się gruntownie, wpływały na lekkomyślność jego sądów, na lekceważenie wytrwałej pracy; wyrabiali ludzi rzec: nawet poważną tylko powierzchownie i z zarozumiałością traktujących. Przy takiej wadliwości planu, szczęśliwymi tylko zdolnościami obdarzeni młodzieńcy mogli szkodziwych jego wpływów uniknąć; większość umysłów uleż im musiała.

Idąc za doświadczeniem krajów ościennych, Komisja Rządowa przyszła do wniosku, że dla ugruntowania znajomości przedmiotów w szkołach wykładanych, należy więcej czasu poświęcić na te, które stanowią podstawę wykształcenia humanitarnego, w których sama pamięć ludzka wpraw mechanicznie niewystarczająca, które owszem potrzebują przedewszystkiem głębszego zastanowienia się, dokładniejszego zglebienia. W tym celu podzielono lekcje na dwugodzinne i na jednogodzinne. Pierwsze przeznaczone na naukę języka ojczystego, języków starożytnych, przedmiotów matematycznych i nauk przyrodzonych; drugie pozostawiono na przedmioty, więcej pamięci niż samej uwagi i zastanowienia wymagające. Odstąpiono w części od tej zasady tam, gdzie tego specjalne przeznaczenie szkoły lub inne względy pedagogiczne wskazywały potrzebę. Takim sposobem uczeń odtąd zamiast sześciu przedmiotów dziennie, czterech tylko uczyć się będzie, mianowicie dwóch w lekcjach dwugodzinnych, przed południem, i tyłuż w lekcjach jednogodzinnych, po południu.

Przeprowadzenie wszakże tej zasady w klasach wyższych, napotkało tę trudność, że wszystkie zakreślone Ustawą przedmioty, nie dalyby się w tak zmniejszonej liczbie lekcji, z równą wyłożoną gruntownością. Ten wzgląd, jak również uznana konieczność zaprowadzenia między naukami filologiczno-historycznymi i matematyczno-fizycznymi pewnej równowagi, spowodowały potrzebę dodania w trzech klasach wyższych, cztery razy na tydzień po jednej godzinie lekcji popołudniowych; skutkiem czego uczniowie tych klas, cztery razy w tygodniu, zamiast po 6, będą mieli po 7 godzin dziennie.

To powiększenie liczby godzin nie prowadzi wszakże za sobą pomnożenia liczby lekcji w porównaniu z planem dotychczasowym; owszem, liczba ta będzie o jedną lekcję mniejszą niż dotąd była, i nie obciąży zbyt uczeniów, od których w wyższych już klasach więcej obowiązkowego zajęcia wymagać można. Wreszcie, dla wypozytku umysłu przeznaczone rekreacje, które dwa razy w tygodniu przypadają będą. Dla uczniów wszystkich klas na te same dni zostały one oznaczone w tym celu, żeby młodzi uczniowie zostający często pod nadzorem starszych, nadzoru tego nie byli pozbawieni.

Przeznaczając lekcje dwugodzinne na naukę języka polskiego, języków starożytnych, matematyki i nauk przyrodzonych, Komisja Rządowa, prócz powyższych względów, miała jeszcze na uwadze i inne okoliczności, a mianowicie, konieczność gruntowniejszego rozbioru ćwiczeń językowych, do czego czas jednogodzinny jest za krótki; dokładniejszego wykładu matematyki, żeby uczeń już z klasy wynosił zupełne zrozumienie rzeczy; potrzebę robienia doświadczeń, okazywania służących do tego ap-

paratów, zajmowania uczących się ćwiczeniami w klasie w obecności nauczyciela, konieczność przesłuchania większej liczby uczniów, — a to wszystko razem, ustanowienie lekcji dwugodzinnych czyniło nietylko użytecznem, ale nawet koniecznem

2. Dotychczasowy system wychowania obejmował naukę nie tylko języków starożytnych, lecz i nowożytnych. Nowa Ustawa jakkolwiek system ten utrzymała, artykułem wszakże 385 upoważniła Radę Administracyjną do czynienia w programatach nauk zmian, jakieby Komisja Wyznań i Oświecenia za potrzebne uznała.

Pierwiastkowe wprowadzenie wykładu języków nowożytnych do ogólnego planu nauk, miało na celu nie tyle rozwijanie umysłu młodzieży — bo do tego rozwinięcia nauka języków nowożytnych mało się przyczynia — ile podanie młodzieży środków korzystania ze skarbow wiedzy, w tych językach złożonej. Cel ten wszakże, o ile długoletnie przekonało doświadczenie, nie był wcale osiąganym; owszem, wprowadzenie tych języków do planu nauk wiodło w części do zaniedbywania się w tych nawet przedmiotach, które podstawę umysłowego wykształcenia stanowią, i młodzieńcze, szkoły nasze kończąc, nie nabywał nawet gruntownej znajomości języka ojczystego, nie mówiąc już o humaniorach w ogólności, które na polyglotyzmie nie nie zyskują.

Te względy zmusiły Komisję Rządową do gruntownego zbadania tej części edukacji publicznej i przeprowadziły ją do wniosku, że obowiązkowa nauka języków nowożytnych, chybiając zupełnie celu, dla którego zaprowadzona została, stanowi jeszcze jedną z przeszkód tamujących odpowiedni rozwój innych głównych naukowych przedmiotów. Powodowana temi względami, Komisja postanowiła wyjednać u Rady Administracyjnej zezwolenie na wypuszczenie zupełnie z planu nauk w czterech klasach niższych, języka francuzkiego i niemieckiego i na uczynienie nauki tych języków w klasach wyższych dowolną, nikogo nie obowiązującą. Młodzież zatem ze szkół powiatowych do Gimnazjów przybywająca będzie mogła w każdym razie jeszcze w ciągu trzech lat korzystać z wykładu tych języków w klasach wyższych; dokładnie zaś z językiem ojczystym i łacinskim oboznana, łatwo je sobie, a niezawodnie gruntownie, przy dobrych chęciach i usilnej pracy, przyswoi.

Czteroletni wykład języków nowożytnych w Szkole Głównej lub trzyletni w Instytucie Politechnicznym podamozność gruntownego oboznania się z niemi dla korzystania z dzieł naukowych w tych językach ułożonych; a jeżeli młodzieńiec nie nabędzie wprawy w płynne mówienie i nie przejmie z całą dokładnością obcego akcentu, to te dodatkowe przymioty, które nawet w szkołach publicznych nigdy osiągnięte być nie mogą, jak nie stanowią wcale celu nauki, tak też same nie świadczą o czymkolwiek umysłowym wykształceniu.

Usunięciem wykładu języków nowożytnych w Szkołach Powiatowych i w odpowiednich im klasach Gimnazjów, Władza Edukacyjna wcale nie pozbawia sposobności uczenia się ich prywatnie. Owszem, młodzieńcy, nie mający zamiaru kształcić się w klasach wyższych, a zyczący dla jakichkolwiek celów obczuć się z językami nowożytnymi, będą mogli dla ulżenia sobie kosztów, jakie lekcje prywatne z osobną każdą udzielane prowadzą, zbierać się w dniu rekreacyjnym do Szkoły, gdzie za oddzielną, a dobrowolnie umówioną opłatą, pod nadzorem władzy szkolnej będą pobierać lekcje prywatne od nauczycieli wykwalifikowanych. Władza zaś szkolna czuwać będzie, by ta opłata była jaknajniższą, do możliwości każdego zastosowaną. 1)

W samem tylko Liceum Lubelskiem nauka języków nowożytnych, pozostanie jak dotąd obowiązkową i we wszystkich klasach, począwszy od 2-iej, wykładaną będzie. Liceum to przeznacza się głównie dla tych młodzieńców, których rodzice z jakichkolwiek względów, lingwistyczne wykształcenie nad inne dla sy-

1) Jest zamiarem władzy postanowić dla zapisujących się na wydział Filologiczny w Szkole Głównej egzamina z języków francuzkiego i niemieckiego, dla zapisujących się zaś do Instytutu Politechnicznego, egzamin z jednego z powyższych języków.

nów swoich przenoszą. W tym celu z Liceum Lubelskim złączony jest nawet Pensjonat, w którym uczniowie będą mogli pod kierunkiem guwernerów nabywać wprawę w mówieniu obcemi językami.

Dla osiągnięcia celu, jaki wprowadzeniem języków nowożytnych do planu nauk był zamierzony, Komisja Rządowa obmyśliła inne drogi, które nie naruszają ducha Ustawy, przedziej i skuteczniej doprowadzić do niego są zdolne. Celem zaprowadzenia nauki tych języków było rozszerzenie wiedzy w kraju przez korzystanie z dzieł w obcych językach wypracowanych. Cel taki z większym jeszcze pożytkiem da się osiągnąć przez rozpowszechnienie w narodowym języku najcenniejszych utworów geniuszu i najważniejszych nabytków wiedzy jakie nam obce literatury przedstawiają. Przy zmniejszonej bowiem liczbie nauczycieli do języka francuskiego i niemieckiego, fundusz na ich placach oszczędzony, a wynoszący rocznie około 23 tysięcy rubli srebrem, poda Władzę Edukacyjną możliwość udzielania honorarjów za najlepsze tłumaczenia tych utworów literatury zagranicznej, które powszechną wziętość zyskały. Na tej drodze literatura ojczysta wzbogacać się będzie corocznie znaczną liczbą dzieł wyborowych i ceną dostępną, a ludziom pióra i talentu poda się sposobność podejmowania pożytecznej pracy. Rada Administracyjna Królestwa projekt ten w zupełności zatwierdziła, a warunki, pod jakimi ma on wejść w wykonanie, Komisja Rządowa ułożyła i ogłosić nie omieszka.

3. Usunięcie języków nowożytnych z planu nauk w klasach niższych i przeniesienie ich na godziny pozaplanowe w klasach wyższych, daly możność wzmożenia wykładu języka polskiego i języków starożytnych w średnich zakładach, oraz wprowadzenia nauk przyrodzonych do planu Szkół Powiatowych i odpowiadających im klas gimnazjalnych. Na tej przemianie planu nie tylko zyskała pełność instrukcji, w której nauki tak pokombinowane być powinny, iżby wzajemnie się wspomagały różnemi drogami umysł młodzieńca do rozwinięcia prowadziły, ale to jeszcze wynikało z niej następstwo, że Szkoły Powiatowe specjalne, które przy pierwszym planie z trzema tylko klasami odpowiedniemi klasom Gimnazjalnym urządzić można było, w nowym, daly się zupełnie z innymi Szkołami Powiatowymi porównać; co każdemu czwartą klasę takiej szkoły kończącemu, wstęp do 5-ej klasy gimnazjalnej otworzy.

4. Zamieszony poniżej plan nauk dla wszystkich średnich zakładów naukowych, z rozkładem przedmiotów na klasy i z oznaczeniem liczby lekcji dwu i jednogodzinnych najwymowniej zaświadczy jak dalece władza Edukacyjna przy układaniu onego harmonję w całym systemie wychowania miała na celu.

W objaśnieniu tego planu uważamy za potrzebne nadmienić, że w nim wszystkie przedmioty matematyczne, które Ustawa szczegółowo wyliczyła, objęte są pod jedną nazwą Matematyki. Uczyniono to dla tego, że wykład niektórych części tych nauk, o ile do całości instrukcji w tak zwanych zakładach średnich należeć może, nie potrzebuje być tak obszernym, aby oznaczenia osobnej godziny na planie wymagał. W tym przypadku jest np. geometria wykresna, w której kończącej się nawet gimnazjum na ogólnym tylko wyobrażeniu poprzestać mogą, gdyż z niej bez wysłuchania wyższych matematycznych kursów żadnego zastosowania w praktyce uczynić nie będą w stanie. Dla utrzymania jedności w nazwach przedmiotów, zastosowano tenże system i do nauk przyrodzonych, pod którym to nazwiskiem plan obejmuje nie tylko historję naturalną, ale i nauki eksperymentalne jak Fizyka i Chemja. Wszystkie także przedmioty z zastosowania tych nauk wynikające, a do wykładania w szkołach specjalnych wskazane, jak np. gospodarstwo, ogrodnictwo i technologia, oznaczone zostały w planie również jednem nazwiskiem nauk technicznych. Rozbicie każdej, z wyżej wymienionych nazw, na pojedyncze nauki Ustawa objęła i wskazanie zakresu, w jakim one w każdej klasie mają być wykładane, będzie przedmiotem szczegółowych Instrukcji, których układem władza edukacyjna już się zajmuje.

Pozostaje wyjaśnić powody, które przewodniczyły w takim a nie innym

pojedynczych przedmiotów na powyższym planie rozmieszczeniu.

a) Na naukę Religji przeznaczono dwie lekcje popołudniowe t. j. jednogodzinne, uważano bowiem, że częstsze obecowanie młodzieży z kapłanem korzystnie na jej moralne usposobienie wpływać będzie; to zaś nie daloby się osiągnąć przy przeznaczaniu na wykład religji jednej lekcji dwugodzinnej, która nawet mogłaby często spełznąć na niczem gdyby na dzień świąteczny wypadła.

Wszakże w szkołach pedagogicznych, gdzie wykład nauki Religji ma cel nie tylko ogólny, ale i specjalny, zmierzający do kształcenia przyszłych nauczycieli elementarnych, dwie lekcje dwugodzinne na ten przedmiot przeznaczono.

b) Na języki polski i łaciński, które w wykładzie potrzebują częstego powtarzania, dłuższego zastanowienia się, czytania wzorów, rozbioru cwieżeń praktycznych, poświęcono największą liczbę lekcji, które wszystkie mają być dwugodzinne, z tym tylko dodatkiem, że w ostatniej klasie wszystkich Szkół wykład języka polskiego jeszcze jedną lekcją popołudniową wzmocniono, którą przeznaczono szczególnie na czytanie wyjątków z dzieł najcenniejszych pisarzy polskich.

c) Wykład języka greckiego ma stosownie do Ustawy zaczynać się od klasy Czwartej; Ustawa wszakże wprowadzeniem jego do tej już klasy nie miała wcale zamiaru obciążać pamięci uczniów nauką przedmiotu, który do pierwszych elementów ograniczony, nie jest w stanie przyczynić się do rozwoju ich umysłu. W myśl więc Ustawy Komisja Rządowa ze względu, że znajomość pierwszych początków języka greckiego byłaby zbyt ciężką dla tych uczniów, którzy na wiadomościach w Szkołach powiatowych nabytych mają poprzestać, oddzielnych lekcji na wykład tego przedmiotu w klasie 4-ej nie przeznaczyla, lecz w Instrukcji poleci Nauczycielom języka łacińskiego by uczniów klasy 4-ej czytania po grecku uczyli. W klasach wyższych gimnazjalnych, a mianowicie w klasie V-ej, gdzie nauka języka greckiego jest więcej rzeczą pamięci, przeznaczono na ten przedmiot lekcje popołudniowe, jednogodzinne; w klasie zaś VI i VII-ej, gdzie uczniowie z dziełami autorów obeznani być powinni, przeznaczono lekcje ranne dwugodzinne.

d) Dla języka rosyjskiego przeznaczono dwie lekcje popołudniowe; nauka bowiem gramatyki rosyjskiej, do której wedle wydać się mających Instrukcji, przystąpią uczniowie już ze znajomością gramatyki mowy ojczystej i języka łacińskiego, żadnej nie przedstawia trudności. Najważniejszym zadaniem nauczyciela będzie wskazywać różnicę dwóch języków pokrewnych, wprawiać w tłumaczenia, zajmować uczniów pracami zadanymi do odrobienia w domu, obznajmiać ich z synonimami i idjotyzmami języka, z pracami autorów rosyjskich. Taka metoda doprowadzi do gruntownego poznania języka, który w ogóle, jako pobratymcy, jest dla młodzieży polskiej nader łatwym do wycuczenia się.

e) Na Historję i Geografję, jako na przedmioty w wykładzie gimnazjalnym więcej pamięciowe i samą już treścią swoją zajmujące, przeznaczono także lekcje jednogodzinne. Wykład zaś Historji powszechnej zaprowadzono podwójny: to jest w klasach niższych jedynie zarysowy, a rozciąglejszy w klasach wyższych. Na Historję Polską przeznaczono w klasie IV i V-ej po jednej lekcji dwugodzinnej; a to dla tego, że w klasie IV-ej wykład jej ma obejmować całe dzieje Polski; w klasie V-ej zaś, gdzie będą szczegółowo wyłożone dzieje pierwotne i okres dziejów Polski w podziałach, wykład ma być złączony nie tylko z geografją, lecz i z rysowaniem map na papierze i na tablicy.

f) Logika będzie wykładana stosownie do ustawy tylko w klasie VII-ej. Przeznaczono na ten przedmiot dwie lekcje jednogodzinne, a to z uwagi, że przedłuższe zajmowanie się tym przedmiotem mogłoby być dla młodzieńców umysłów zbyt nużącym.

g) Pedagogika ma być podług Ustawy wykładana tylko w Szkole Powiatowej Pedagogicznej, a mianowicie w klasie V-ej przeznaczonej wyłącznie dla uczniów sposobujących się na Nauczycieli elementarnych. Na przedmiot ten przeznaczono jedną lekcję dwugodzinną; a jakkolwiek w tak ograniczonym czasie wszystkie części tej nauki nie mogłyby być w zupełności wyłożone, wszakże każdy nauczyciel, przy wykładzie swego przedmiotu, wskaże zarazem swym uczniom i metody nauczania ułatwiające.

h) Nauki matematyczne odniesiono do lekcji rannych dwugodzinnych, z wyjątkiem tylko klasy VI-ej, w której dodano jedną lekcję popołudniową, by ta, umieszczona w ostatniej godzinie plano-

wej, była poświęconą dla zajęć praktycznych czy to w klasie, czy w polu, imogła się przeciągnąć nie kiedy nawet nad czas planem na lekcje zakreślony.

i) Nauki przyrodzone wykładane będą w ogólności w lekcjach dwugodzinnych. Oprócz tego, dodano na ich wykład lekcje popołudniowe w ostatnich godzinach, by dać nauczycielowi możność odbywania latem z uczniami ekskursji botanicznych, mogących przeciągnąć się i po zakres godzin lekcyjnych.

k) Na języki nowożytny, jako zostawione do woli uczniów, przeznaczono godziny rekreacyjne, przypadające dwa razy w tygodniu.

l) Rysunki i Kaligrafia w klasach w których oba te przedmioty są udzielane, położone są w godzinach przedpołudniowych, raz dla tego, że godziny popołudniowe, szczególnie ostatnie, byłyby w zimowej porze za ciemne, powtóre, że tym sposobem daje się nauczycielowi możność zajmowania uczniów więcej jednym niż drugim przedmiotem, stosownie do ich postępu; tak, iżby ten, kto pisać kaligraficznie nie umie, więcej czasu poświęcał na pisanie, a ten, który w pisaniu już doszedł do należytego stopnia doskonałości, mógł więcej czasu poświęcić rysunkom. Lekcje jednogodzinne byłyby niedogodnymi, już i z tego powodu, że zwykle przygotowania do rysunku i kaligrafji same przez się dużo czasu zabierają, a przez to i postęp w tych przedmiotach nie zawsze mógłby być należyty.

m) Prócz tych przedmiotów uczniowie mają się jeszcze uczyć śpiewu kościelnego, który we wszystkich szkołach udzielany będzie. Szczególną uwagę na Szkoły pedagogiczne, gdzie w klasie V-ej uczniowie już z obowiązku, będą zmuszeni uczyć się śpiewu kościelnego by kiedyś dzieciom w szkołkach elementarnych nauki tej udzielać mogli. Żeby wszakże nauka śpiewu w klasie pedagogicznej mogła być systematycznie i umiejętnie prowadzoną, Komisja Rządowa uznała za pożyteczne zaprowadzić w tej klasie naukę gry na organach; co przyszłym nauczycielom elementarnym otworzy możność łączenia obowiązków nauczycielskich z obowiązkami organistów.

n) Nakoniec ze względu, że gimnastyka dobroczynnie wpływa na rozwój sił fizycznych i nawet młodzież od usterek obyczajowych chroni, Komisja postanowiła zaprowadzić ją we wszystkich szkołach bez wyjątku, zaczynając od szkół pedagogicznych i od miast większych, tych mianowicie, w których zamiejskie spacery są zbyt odległe, i gdzie zatem młodzież pozbawiona jest zabaw wiekowi jej nie tylko odpowiednich, ale nawet koniecznych.

Prędsze wprowadzenie myśli tej w wykonanie we wszystkich szkołach zależeć będzie od zgłoszenia się nauczycieli wykwalifikowanych do umiejętnego kierowania gimnastyką szkolną.

W wykonaniu powyższego planu wychowania, wszystkie nauki, jakie w Szkołach mają być wykładane, podzielono na filologiczno-historyczne i matematyczno-fizyczne. Nauczyciele Szkół Rządowych na dwie odpowiednie temu podziałowi kategorie rozdzieleni zostaną. Jedni w samej nominacji przeznaczani będą do wykładu nauk filologiczno-historycznych, drudzy do nauk matematyczno-fizycznych. Oddzielni nauczyciele będą tylko do rysunków, kaligrafji, śpiewu i gimnastyki. Nauczyciele religji przydad kolegom swym w pomoc wykładem języka łacińskiego; co się zaś tyczy geografji, ta właściwie do obu działów należy, zarówno więc filologowie, jak i matematycy wykładają ją będą obowiązani. Żeby zaś nadal zapobiedz tym niewłaściwościom, jakie obecnie spostrzegać się dają, że Nauczyciele języka polskiego częstokroć do wykładu innego przedmiotu nie są zdadni, jak również mając na względzie że nikt bez gruntownego filologicznego ukształcenia dobrym nauczycielem języka polskiego być nie może, Komisja przyjęła za zasadę, by nadal tacy tylko kandydaci do wykładu języka polskiego dopuszczani byli, którzy zarazem gruntowną znajomością języka łacińskiego na egzaminie udowodnią. Z tych samych powodów i od nauczycieli języka rosyjskiego wymagana będzie ogólna kwalifikacja filologiczna.

W takim kierunku Komisja Wyznań i Oświecenia poczęła rozwijać Ustawę o wychowaniu publicznem. Osiągnięcie celu tą Ustawą wskazanego, zależy teraz będzie szczególnie od zwierzchników szkół i nauczycieli, którym bezpośrednio wykonanie planu edukacji, ma być poruczone. Przejęcie się ważnością posłannictwa, i świętością swych obowiązków winno być ich głównem zadaniem, a na tej drodze postępując oczekiwaniom Rządu i kraju niewatpliwie uczynią zadosyć. Sam układ planu szkolnego przekona-

bez wątpienia, że władza wszystkie zakłady edukacyjne równą troskliwością otacza, i że ci nawet, którym środki materialne gimnazjalnych nauk ukończyć i za ich pomocą dalej kształcić się nie pozwolą, przy własnej usilności umiejętną gorliwością nauczycieli utrzymywanej, wyniosą ze Szkół Powiatowych gruntowną znajomość ojczystego języka, obeznają się dobrze z łacińskim, będą mieli wyobrażenie o główniejszych w praktycznym życiu wydzierających się zastosowaniach matematyki i nauk przyrodzonych, słowem w zakresie jaki im opatrność naznaczyła, sobie i społeczności użytecznymi stać się mogą.

Gdy Rada Administracyjna Królestwa plan wychowania szkolnego na powyższych zasadach skreślony już zatwierdziła, rzecz zatem dotyczącą średnich naukowych zakładów, za zatwierzoną uważać należy.

Skreśleniem szczegółowych instrukcji do wykładu każdej nauki w Gimnazjach i Szkołach Powiatowych, władza edukacyjna już się zajmuje. Szkoły zaś te dla pragnącej nauki młodzieży, z dniem 1-m Października r. b. otworzone zostaną.

Plan ogólny wykładu nauk w Gimnazjach i Szkołach Powiatowych.

Klasa I dla wszystkich zakładów jednakowa.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	3
„ „ łaciński	3
„ matematykę	2
„ rysunki i kaligrafję	4
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	3
„ język rosyjski	2
„ geografję	3
Razem	8

Klasa II we wszystkich zakładach jednakowa.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński	3
„ matematykę	2
„ nauki przyrodzone	2
„ rysunki i kaligrafję	3
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język rosyjski	2
„ historję powz. i ros.	2
„ geografję	2
Razem	8

Klasa III we wszystkich zakładach jednakowa.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński	3
„ matematykę	3
„ nauki przyrodzone	2
„ rysunki i kaligrafję	2
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język rosyjski	2
„ histor. powz. i ros.	2
„ geografję	2
Razem	8

Klasa IV we wszystkich zakładach jednakowa.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński z grec.	3
„ historję polską	1
„ matematykę	4
„ nauki przyrodzone	2
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język rosyjski	2
„ geografję	1
„ histor. powz. i ros.	2
„ rysunki i kaligrafję	1
Razem	8

Klasa V w Gimnazjach.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński	3
„ historję polską	1
„ matematykę	3
„ nauki przyrodzone	3
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język grecki	3
„ „ rosyjski	2
„ histor. powz. i ros.	4
„ rysunki	1
Razem	12

Klasa V (dodatkowa) w Szkołach Powiatowych Ogólnych.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	1
„ historję polską	1
„ matematykę	2
„ nauki przyrodzone	5
„ Religję	1
„ rysunki i kaligrafję	2
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na język polski	2
„ „ rosyjski	2
„ hist. powz. i ros.	3
„ geografję	1
Razem	8

Klasa V (dodatkowa) w Szkołach Powiatowych pedagogicznych.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	1
„ pedagogikę	1
„ Religję	2
„ matematykę	1
„ nauki przyrodzone	5
„ rysunki i kaligrafję	2
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na język polski	2
„ „ rosyjski	2
„ hist. powz. i ros.	2
„ geografję	1
„ śpiew kościelny	2
Razem	8

Klasa V (dodatkowa) w Szkołach Powiatowych specjalnych.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na matematykę	3
„ nauki przyrodzone	2
„ „ techniczne	4
„ rysunki i kaligrafję	3
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język polski	2
„ nauki przyrodzone	4
Razem	8

Klasa VI w Gimnazjach.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński	3
„ „ grecki	2
„ matematykę	2
„ nauki przyrodzone	3
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na Religję	2
„ język rosyjski	2
„ hist. powz. i ros.	4
„ historję polską	1
„ matematykę	1
„ nauki przyrodzone	2
Razem	12

Klasa VII w Gimnazjach.

Lekcji rannych dwugodzinnych:

na język polski	2
„ „ łaciński	3
„ „ grecki	2
„ matematykę	2
„ nauki przyrodzone	3
Razem	12

Lekcji poobiednich jednogodzinnych:

na język polski	1
„ Religję	2
„ język rosyjski	2
„ historję pow. i ros.	4
„ „ polską	1
„ Logikę	2
Razem	12

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ogólne Sprawozdanie.

Uwaga całego dziennikarstwa zwrócona jest na Garibaldego, którego dalsze postępowanie, tajemne zamiary są przedmiotem różnych przypuszczeń. Jedna z paryżkich korespondencji donosi, że Garibaldi w skutku listu otrzymanego od Króla Wiktora Emanuela porzucił myśl wyprawy, lecz wiadomość ta w każdym razie jest przedwczesna, bo późniejsza od niej jest proklamacja Garibaldego wydana z lasu Ficuzzo, w prowincji Corleone, we wnętrzu Sycylii, do ochotników gromadzących się na wyprawę. Dodać ma być skierowana ta wyprawa, proklamacja nie powiada, Garibaldi jak zawsze zachowuje tajemnicę. Zdaje się wszakże, iż proklamacja Króla Wiktora Emanuela, z którym jedynie na czele, Garibaldi zapowiedział pochód na Rzym i Wenecję, a z drugiej strony krążące bezustannie statki włoskie i francuskie na wybrzeżach włoskich i obsadzenie granicy państwa papieżkiego przez wojska francuskie i włoskie, zmuszą go do zauważenia zamiaru, jeżeli go miał, wkroczenia do posiadłości kościelnych.

Stan rzeczy we Włoszech miał skłonić Cesarza do przyjęcia stanowczego postanowienia w tej sprawie, postanowienia, które wkrótce będzie podane do wiadomości publicznej, bo Cesarz wbrew przyjetemu od kilku lat zwyczajowi, zjedzie do Paryża na dzień 15 Sierpnia i skorzysta ze sposobności powinszowań jakie mu złoży ciało dyplomatyczne przez usta nuncjusza, aby ścisłej oznaczyć czego wymagają teraz od Francji i Europy konieczności położenia rzeczy. W mowie tej Cesarz ma się oświadczyć nie tylko co do sprawy włoskiej, ale także i co do pośrednictwa w wojnie amerykańskiej.

Dotąd nie potwierdzają się jeszcze wiadomości podawane przez dzienniki belgijskie o krokach Francji, w celu skłonienia Anglii do wspólnego takiego pośrednictwa, którego następstwem mogłaby być zbrojna interwencja. W Anglii przypisują Napoleonowi zamiary podobnej interwencji i teraz już wyrażają się tam obawy z powodu znacznych sił morskich wysłanych do Meksyku, gdzie wszakże jedynie lądowa prowadzona jest wojna. *Advertiser* mniema, że cena jaką mają zapłacić południowe Stany Francji za udzielone im poparcie, jest Luizjana, niegdyś francuska osada i dziś jeszcze zaludniona przez kreolów mianowicie po francusku. Dla tego księżęta orleańscy opuścili tak nagle armję związkową, że obawiali się przed jej późniejszą koniecznością walczenia z francuzkami wojskami.

Według wiedeńskiej *Presse*, w Paryżu mają zajść ważne zmiany w wyższych sferach administracyjnych. Tropioną ma być mianowany wielkim kanclerzem, a miejsce jego ma zająć Delangle; Baroche ma zostać ministrem sprawiedliwości, prezydenturę rady stanu ma objąć Rouher, którego miejsce ma znów zająć były minister skarbu Foreade dela Rotette. Podobno od czasu nadania p. Moriny tytułu księcia, Cesarz obsypyany jest od otaczających go prośbami o udzielenie podobnych zaszczytów, tylko, jak powiadają, Pould i Rouland powstrzymują Cesarza od kreowania nowych księząt, — a mianowicie powiadają, że tytuł ten mają otrzymać marszałek Vaillant, Walewski, Persigny, Baroche, Billaud i Fould.

W Wiedniu zaledwie izba niższa odroczyła swe posiedzenia, zaraz na nowo pojawiły się pogłoski o zmianach w gabinecie, a mianowicie o objęciu przez namiestnika w Morawji p. Poche, obowiązków ministra handlu i gospodarstwa, które pełni obecnie hr. Wickenburg, będący zarazem ministrem marynarki. Korespondencje wiedeńskie do dzienników zagranicznych, mówią o zastąpieniu p. Plenera przez p. v. Hock, lecz w Wiedniu krążąca o tem poprzednio pogłoska, teraz uciła, jakkolwiek w politycznych sferach ciągle zapewniają, że poszukują osoby zdolnej do objęcia wydziału skarbu.

Hrabia Rechberg jednocześnie prawie z notą w kwestji celnej, miał przesłać gabinetowi berlińskiemu depeszę, dotyczącą uznania

Włoch przez Prusy. Tekst tej depezy nie jest jeszcze znany, Wrocławskie Gazeta zapewnia jednak, iż depeza ta napisana jest w wysoko nieumiarowanym tonie. Powiada, że gabinet wiedeński, tak co do kwestii cennej, jak i co do uznania Włoch przez Prusy, ma się odwołać do sejmiku związkowego w Frankfurcie; według innych zaś pogłoszek, chce przyspieszyć zebranie parlamentu niemieckiego, pochodzącego z bezpośrednich wyborów.

Wiedeński korespondent Augsburgskiej Gazety zapewnia, że na pierwszym posiedzeniu konferencji konstancyjopolitańskiej, baron Prokesch zaprotekował przeciwko tytułowi p. Greppi, jako pełnomocnika Królestwa Włoskiego i że uznawał go tylko, jako pełnomocnika Króla Sardynji, z którym wspólnie podpisane były traktaty paryskie i zurychskie. Po tej protestacji zajęto się obradami. Według jednego z dzienników belgijskich, konferencja, nie śmiejąc stanowczo rozwiązać kwestji, przyjęła termin pośredni, to jest oświadczyła się za poddaniem turków w Serbji za mieszkających jurysdykcji serbskiej, lecz za pozostawieniem żółg tureckich w twierdzeniach belgradzkiej i innych serbskich. Według wiedeńskiej Presse, konferencja nie przedkładała swę prace z powodu niezgodności stron. Wstępny artykuł półurzędowego serbskiego dziennika Vidovan z 30-go lipca daje do zrozumienia, że Serbowie mało mają nadziei załatwienia sporu na drodze pokoju i że jedyną korzyść jaka konferencja przynosi Serbom, jest zyskanie na czasie do przygotowań do wojny, która dopiero na przyszłą wiosnę byłaby stosowną.

Wiadomość, że wojska tureckie zbliżyły się do granicy serbskiej potwierdza się, i tym bardziej jest uderzająca, że polecenia w tym względzie wysłane zostały do Omer-Paszy jednocześnie z rozpoczęciem konferencji. W skutku tego zbliżenia się wojska do granicy, w Serbji pospieszają z uzbrojeniem milicji i druga jej klasa ma być opatrzoną bronią od rządu. W Bośni i Bułgarii czekają z ogólnym powstaniem tylko na hasło.

Depesza z Raguzy pozwala się domyślać że nie Czarnogórcy żądali zawieszenia broni. Kiedy program polityki Prus podany w korespondencji z nad Menu, dzienniki pruskie uważają za program p. Bismarck-Schönhausen, Presse wiedeńska uważa go albo za projekt gotajskiego stronnictwa, albo za manewr rządu w celu uzyskania podwyższonego budżetu wojskowego.

Anglia.

London, 1 Sierpnia. Z rozmaitych wiadomości z Szangai podajemy następujący opis działań w Chinach sprzymierzonych sił anglo-francuzkich.

Od lutego r. b. admirał Protet, admirał Hope i generał Stavelay uznali za stosowne położyć tamę powstaniu powstańców przez załojenie miasta Szangai, które wraz z przedmieściami, liczy około 3 milionów mieszkańców. Trzy po sobie idące wyprawy przeciw najbliższemu posterunkowi, ugruntuwały znowu władzę cesarza chińskiego w promieniu trzech do czterech mil; wówczas to admirałowie sprzymierzonych postanowili, dla zabezpieczenia miasta, odeprzeć powstańców na ośm do dziesięciu mil i obsadzić wojskami cesarskimi wszystkie miasta, stopniowo przez sprzymierzonych zajmowane.

Prowinca Szangai posiada grunta naniezione wylewami, odznaczające się nadzwyczajną znośnością; bardzo liczne kanały przecinają tę przestrzeń i stanowią jedyną prawie drogę komunikacji, otwartą dla handlu i rolnictwa, a służące zarazem do przewozu amunicji i wszelkich zasobów artylerji. Generałowie sprzymierzonych przedsięwzięli najpierw oczyszczenie z powstańców brzegów Wampu, dla uzyskania komunikacji z polem przyszyłych działań.

W tym celu postanowiono zająć Tsioapoo, z kąd powstańcy wysłali swe oddziały do samych brzegów rzeki. Oddział sprzymierzony, wynoszący 2,000 ludzi, wyładował 17-go kwietnia w Ton-Kou, a następnie przybył w południe pod miasto powyższe. Artylerja angielska rozpoczęła ogień, poczem strzelcy pobiegli ku okopom miejskim, za nimi posunęły się kolumny oddziału i po przebyciu wałów i murów opasujących miasto, to ostatnie zostało zajęte, przy czem 800 jeńców dostało się w ręce sprzymierzonych.

Uzyskawszy w ten sposób punkt oparcia na Wampu, sprzymierzonych zajęli się przygotowaniem do wykonania planu powyżej wspomnianego, na tem zalegającego, ażeby trzymać powstańców zdala od Szangai i bogatych jego okolic. Przedsięwzięto przeto wyprawę przeciw miastu Kading. Armia angielska i trzeci batalion lekkiej piechoty afrykańskiej, do którego przyłączyła się artylerja chińska, wyruszyły 27-go kwietnia do Nesian, gdzie powstańcy, po zawziętym oporze, zostali przez artylerję wytopieni.

29-go kwietnia wojska sprzymierzone przybyły pod Kading, miasto wielkie i kwitnące, otoczone murami 27 stóp wysokimi, tudzież basztami i przykopami. 30-go t. m. zrana rozbito wyloty i postawiono mosty, a strzelcy francuzcy zajęli wały. Zostawili tam 300 ludzi, częścią francuzów, a częścią anglików, oddział wrócił 2-go maja do Szangai.

6-go maja oddział sprzymierzony przedsięwzięł wyprawę przeciw Tsingpo. 12-go t. m. oddział stanął pod tem miastem, poczem artylerja porobiła w murach wyloty; kolumny uderzyły na miasto, które pomimo zawziętego ze strony obleżonych oporu, zostało zdobyte.

16-go maja tenże oddział podsunął się pod miasto Na-Kio, dobrze ufortyfikowane. Sprzymierzonych zajęli już byli redutę, gdy w tem kraju zabila na miejscu admirała Protet, który kierował atakiem. Stratę tę moeno uczuła cała armia, która miała wielkie do admirała przywiązanie.

Sprzymierzonych zostawili w Na-Kio 200 żołnierzy i 100 strzelców z batalionem pieszego afrykańskiego, a wieczorem tegoż dnia oddział główny był już pod murami miasta Tsalia, które następnego dnia zostało zdobyte. Ze strony przeciwej poległo na szanach miasta 500 ludzi.

Wice-Król Egiptu odplynął wczoraj z Woiwlich, na pokładzie swego jachtu „Faid Ge-

head.” Fuad-Pasza zatrzyma się na czas krótki w Cherbourgu, a następnie pożegluje do Gibraltaru.

Austria.

Wiedeń, 3 Sierpnia. Ost und West, organ federalistów, podaje następujący projekt rozwiązania kwestji dotyczącej ogółu monarchji austriackiej:

„Rewizja praw w 1848 r. przez sejm węgierski i jednocześnie rewizja ustawy lutowej w duchu dyplomu październikowego; ponieważ ukonstytuowanie się całkowitej rady państwa nie może przyjść do skutku na zasadzie ustawy lutowej, przeto rząd powinien polecić jej rewizję ścieśnionej radzie państwa. Z pomiędzy praw z 1848 r., które wymagają rewizji, te które dotyczą życia konstytucyjnego i kwestji terytorjalnej, powinny być przejrane przed koronacją i zatwierdzone za pomocą aktu koronacyjnego. Do liczby tych kwestji należą: najpierw, zakres władzy Palatyna, a oraz węgierskich ministrów wojny i skarbu; powtóre, ustalenie przyszłych stosunków pomiędzy Chorwacją, Sławonią i Węgrami, i potrzebie, rozwijanie kwestji unji w księstwa Siedmiogrodzkiego z Węgrami. Niezbędnym warunkiem rozwiązania obu tych ostatnich kwestji, jest zwolnienie sejmów chorwackiego i siedmiogrodzkiego jednocześnie z węgierskim. Siedmiogrodzkie, zachowując nadal zupełną pod względem administracyjnym autonomję, posyłać będzie atoli na sejm-pesteński swych reprezentantów dla naradzania się nad kwestjami prawodawczymi w przedmiocie podatków i wydziału wojny.

Peszt, 2 Sierpnia. Pest-Hirnok porównywa atrybucje dawnego sejm węgierskiego z atrybucjami rady państwa, w celu zaprzeczenia twierdzeniu wiedeńskich gazet centralistycznych, jakoby Węgry odzyskały już prawa, jakie posiadały do r. 1848. Tak np. rada państwa może jedynie oznaczyć sposób rekrutowania, lecz nie może stanowić o liczbie rekrutów, o stanie armji na stopie pokoju i wojny, o rozdziale nowozaciecznych pomiędzy rozmaite pulki, o ich utrzymaniu i t. d. Wszystkie te kwestje rozstrzygał stanowczo sejm węgierski. Również pod względem uchwalania podatków, sejm węgierski miał władzę rozleglejszą od rady państwa, albowiem ta ostatnia nie ma prawa zniżania lub znoszenia istniejących już podatków, lecz może jedynie podwyższać podatki lub nowe stanowić.

Francja.

Paryż, 1 Sierpnia. O projektach Garibaldegó nie ma nowych wiadomości. Lecz coraz bardziej potwierdza się wiadomość o chęciach rządu cesarskiego, jak najspieszniejszego załatwienia kwestji rzymskiej. Cesarz przybędzie tu 7-go sierpnia, a p. Thouvenel także pośpieszy z powrotem. Margrabiya Hawany, który jak doniosła depeza telegraficzna, opuścił już Madryt, będzie się przedstawiał Cesarzowi zaraz po powrocie tego ostatniego i bezzwłocznie porozumie się z ministrem spraw zagranicznych.

Pierwsze posiedzenie konferencji w Konstancyjopolu było dość burzliwe, a rzucone oskarżenie o podniecanie ruchów w Bułgarii, najmocniej zaprzeczone zostało; lecz marg. Moustier, który, jak się zdaje ma polecenie starać się o pojednanie antagoniznów, swym wystąpieniem uspokoił spory.

Jak donosi Patrie, skutkiem rozkazów powieszonych przez szefa szwadronu ze sztabu, p. Ornani, w bieżącym miesiącu mają być porobione przygotowania do urzędzenia obozu dla wojsk, które wysłane zostały do Meksyku pod dowództwem generała Foreya, na płaszczyźnie pomiędzy Cumbres a Orizaba. Niezależnie od tego miejsca, gdzie ma być główna kwatery, wojska będą się opierać o miasteczka Maltrato i Ingenio i każde z nich będzie zajęte przez brygadę piechoty. Wyprawianie posiłków będzie trwało ciągle w bieżącym miesiącu; generał Bazaine dowodzący pierwszą dywizją piechoty, ma odplynąć 20-go b. m. Wszystkie zatem wojska obecnie wysłane z Francji do Meksyku, w pierwszych dniach października staną w miejscu swego przeznaczenia. Działania zaczepne zaraz będą rozpoczęte i będą prowadzone z całą siłą w ciągu listopada, to jest w porze najdogodniejszej do marszów w tej części Ameryki. Mówią o liście przesłanym przez prezydenta Juareza do Cesarza Napoleona III, mającym na celu dowiedzieć, że Francja prowadzi wojnę w Meksyku jedynie w skutku nieporozumienia, które natychmiastby ustalo, gdyby tylko doszło do wzajemnego objaśnienia. Propozycja ta jak można było przewidzieć, pozostała bez skutku. Obrachowano, co do tego czasu pod różnymi względami kosztowała Francję wyprawa meksykańska; samej brzącejcej monety rząd francuzki wysłał do Meksyku na 95 milionów fr., mianowicie w złości dostarczonym przez bank angielski.

Wiadomo, że wice-hrabia Lavoissiere de Lavergne obecnie mianowany kapitanem okrętu, wypłynął z Saigon zaraz po podpisaniu zawartego w d. 5-m czerwca traktatu pomiędzy admirałem Bonardem, a pełnomocnikiem Cesarza anamskiego. P. Lavoissiere wiozł z sobą egzemplarz traktatu, który miał być ratyfikowany przez Cesarza Napoleona. Chcąc przyspieszyć swe przybycie do Francji o kilka dni, nie czekał na parowiec pocztowy, i odplynął małym parowym awizo marynarki francuzkiej, Echo. Jednakże omylił się, jak widać w swej rachubie, bo dotąd nie ma żadnej wiadomości o tym statku. Constitutionnel dodaje, iż nie należy mieć obawy, bo każdy statek może napotkać przeszkodę opóźniającą jego bieg, lecz parowiec ma być wysłany na morze, dla szukania statku Echo, jeżeli w krótkim przeciągu czasu nie nadejdą o nim wiadomości. Dziennik ten nie podaje żkąd to ma być wysłany parowiec, bo Echo zaginął w drodze pomiędzy Sajgonem a Suezem, w Suezie zaś nema stacji statków francuzkich.

Jakkolwiek traktat anamski nie pozwala na urządzenie ambasady francuzkiej w Hue, jednak otrzymano pozwolenie posiadania tam rezydenta. Francuzi będą mogli zwiedzać tę stolicę, za otrzymaniem jednak poprzedniego upoważnienia. Część wynagrodzenia (mianowicie siedm milionów ma wypłacić rząd anamski Hiszpanji. Wypłata całej sumy rozłożona jest na 10 lat, z opłatą 6% przez rząd anamski.

Włochy.

Turyń, 30 Lipca. Główne warty miasta, od rana zostały zajęte przez uczniów szkoły karabinierów i szkoły zandarmów; eokolwiek zadziwilo to spokojnych mieszkańców Turynu, którzy nie spodziewali się tak nagłego wysłania prawie całej załogi. Załoga wyszła dziś w noc; część wojsk z Genui odplynęła do Neapolu lub Gaety; część uduła się do Ankonu. Jednym słowem, ciągle gromadzą się wojska włoskie na granicy posiadłości papieżkich, w celu przeszkolenia wkroczeniu tam zbrojnych oddziałów. Przeszło 30 tysięcy włoskich żołnierzy użyto obecnie do bronięcia tych posiadłości od najścia; 30 tysięcy żołnierzy francuzkich i papieżkich stoi pod bronią, zajętych utrzymaniem w posłuszeństwie ludności i przygotowaniem się do oporu w razie najścia, czyli 60,000 ludzi wyłącznie zajmują się tą sprawą. Z jaką prawością, energią i sumiennością rząd włoski, pilnuje granic rzymskich, dowodzi między innymi ta okoliczność, że każdy odkomenderowany w tym celu dowódca oddziału, otrzymał najdokładniejszą mapę miejsc, których strzeżenie ma sobie poruczone. Z dobrego źródła za-pewniają, że eskadra angielska stojąca w Malcie wypłynęła także i będzie krążyła nad brzegami Włoch, jednocześnie z eskadrami francuzką i włoską. Zwolennicy przymierza angielskiego zapewniają, że eskadra ta w razie udzieli pomocy Garibaldiemu w razie gdyby miał być niepokojony wraz ze swemi ochotnikami, wszakże zapewnienia te nie zasługują na wiarę.

Komisja wyznaczona do roztrząśnienia projektu do prawa o kolejach żelaznych neapolitańskich, ułożyła już sprawozdanie, wnioskujące za odrzuceniem układu zawartego ze spółką Rotszyld-Talabot; proponuje ona aby rząd swoim kosztem budował tę koleję i wypuścił w tym celu specjalne obligacje. Projekt ministerjalny będzie jednak przyjęty, bo w obecnym stanie kredytu włoskiego, wypuszczenie obligacji byłoby bezsenssem. Minister skarbu ani chce o tem słyszeć, a ministerstwo z przyjęcia tego prawa uczyni kwestję gabinetową; deputowani neapolitańscy będą energicznie przemawiać za projektem rządowym, wiedzą bowiem doskonale, że odrzucenie zawartego układu, równałoby się odroczeniu na czas nieograniczony budowy koleji żelaznych, których ludność tak gorąco pragnie. Kwestya ta więcej jest polityczną niż finansową; idzie bowiem o utrwalenie materialnej jedności Włoch, a z tego względu gabinet ma zapewnić większość; cała trudność leży w tem, aby przeszkodzić izbie uchwały to prawo przed prawem o towarzystwie kredytu ziemskiego, o które bardzo idzie gabinetowi, ponieważ stanowi ono główną podstawę systemu finansowego, zasądającego się na odroczeniu zaciągnięcia pożyczki do czasu nieoznaczonego, przez sprzedaż dóbr narodowych; sprzedaż zaś ta jest niemożliwa bez potrzebnej instytucji kredytowej. Z wielką trudnością można zebrać dostateczną liczbę deputowanych, do prawomocności uchwał; jednakże konieczne posiedzenia muszą być przedłużone do 9-go Sierpnia. Mają być rozeslane wezwania do deputowanych znajdujących się na prowincji, co jak się spodziewają się sprowadzi ich około pięćdziesiąt.

Generał Sonnaz wyjechał do Petersburga w towarzystwie trzech sekretarzy ambasady i pięciu oficerów, pomiędzy którymi znajduje się adjutant Króla i adjutant księcia Carignan.

Mówią tu o rychłym uznaniu Królestwa włoskiego przez drugorzędnych książąt niemieckich; wielki książę Badenski, który już udzielił eequalitar panu Traumannowi, konsulowi mianowanemu przez Króla włoskiego, zdaje się da w tym względzie przykład; podobno już nawet wyznaczył na reprezentanta swego w Turynie, barona Alessino de Schwera, syna posła badenskiego w Paryżu. Młody ten dyplomata bardzo dobrze będzie przyjęty w Turynie, gdzie imię jego jest już znane.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Ragusa, 3 Sierpnia. Układy między Omerem Paszą a Czarnogórą, nie doszły do skutku. Mirko sprzeciwiał się stanowczo przyjęciu ultimatum Omera Paszy. Czarnogórcy przypuszczają się do rozpaczliwej walki.

Berlin, 3 Sierpnia. Berliner Allgemeine Zeitung podaje następującą wiadomość, która lubo ma pochodzić z dosyć pewnego źródła, jednakże dziennik ten żadnej odpowiedzialności się za jej rzetelność na siebie nie bierze: „Z nad Menu, 31 Lipca. Zdaje się, że w Berlinie i wszędzie w Prusach, nie umięją ocenić rzeczywistego stanowiska polityki pruskiej i wypowiedziają na oślep zasady, co dla Prus jest niekorzystnym. Ważniejsze punkta, będące teraz przedmiotem głównego zajęcia, są: 1. Król postanowił co do kwestji niemieckiej zrobić ważny stałowczy krok, który ma przytłumić wszelkie odosobione zabiegi; 2. wszystkie przedsięwzięte kroki, będą miały swój początek w Berlinie, a nie w Frankfurcie; 3. jednostronne postępowanie większości sejmu związkowego, wkrótce ma stracić swą powagę; 4. Prusy nie zawarły przymierza z żadnym mocarstwem, jednakże porozumiały się z gabinetami względem swych zamiarów; 5. Prusy nie odstąpią ani jednej stopy terytorium nad Renem; zamiany posiadłości któreby mogły nastąpić, zaszyłyby raczej w bardziej zachodniej i na wschodniej stronie; 6. Prusy potrzebują do tego znacznej siły wojskowej, a landwer na to nie wystarcza; z tego powodu przeprowadzona zostanie wspólnie z izbą, lub też bez jej uczestnictwa organizacja wojskowa; gdyż tylko za pomocą tejże, kroki te staną się możebne. 7. Rząd nie ma zamiaru rozwiązać sejm, gdyż ten, po odroczeniu, skoro zostaną urzeczywistnione projekta, nie odmówi swego potwierdzenia; 8. konstytucya zostanie nienaruszona, gdyż izba panów w dzisiejszym składzie, sama z siebie stanie się niemożebną i zreformuje się. Takie jest obecne położenie rzeczy.”

Turyń, 3 Sierpnia. Na dzisiejszym posiedzeniu izby deputowanych toczyły się rozprawy nad neapolitańskimi kolejami żelaznymi. P. Bastoggi zobowiązał się pismien-

nie rozpocząć roboty niezwłocznie, i przyjąć zmianę projektowaną przez komisję. Minister prac publicznych bronił projektu rządowego. Jutro nastąpią dalsze rozprawy w tym przedmiocie. — P. Ferrari interpelował gabinet co do proklamacji Króla. P. Ratazzi odpowiedział, że proklamacja ta spowodowana została przez rekrutowanie i zmniejszenie pogłoski, jakoby rząd tajemnie rekrutowanie to popierał. Zły wpływ, jakoby mogło wywierać posiadzenie o dwójznaczności, został przez proklamację tę usunięty. Minister uznaje ważność położonych przez Garibaldegó zasług; odnosił on świetne zwycięstwa, dla tego, że walczył w imieniu Króla. Włochy są reprezentowane tylko przez Króla i parlament. Jeżeli Garibaldi opuści drogę prawną, ulegnie prawu ogólnemu, i kara zostanie na niego wymierzona, tak jak na każdego innego obywatela dopuszczającego się podobnego przekroczenia. P. Ratazzi dodaje nakoniec, że się spodziewa, iż Garibaldi znając wolę królewską, podda się tejże i nie dopuści wojny domowej. Po tej mowie, która została z wielkim zadowoleniem przyjęta, nastąpiły krótkie rozprawy, poczem izba przyłączywszy się do szlachetnych i stanowczych zdań Króla przeszła do porządku dziennego.

Berlin, 4 Sierpnia. Król udzielił p. v. d. Heydt wielki krzyż orderu orła czerwonego, za układy co do traktatu handlowego z Francją; inni także uczestnicy w tych układach otrzymali być niepokojony wraz ze swemi ochotnikami, wszakże zapewnienia te nie zasługują na wiarę.

Madryt, 2 Sierpnia. Dziennik Epoca oświadcza, że wiadomość, jakoby Hiszpania miała otrzymać trzy miliony fr. za współudział w wyprawie Kochinchinckiej, jest bezzasadną. Hiszpania otrzyma część terytorjum, ustąpionego Francji przez Cesarza Tu-Duka.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Dzień wczorajszy był prawie pogodny, przed południem przez kilka godzin niebo na pół pogodne. Wiatr panował słaby, i ten zmieniał się kilka razy, głównie panował północny, wieczorem wschodni. Średnia temperatura dnia jest 13 1/10 stop. R. o 2 stopnie niższa od normalnej, największe ciepło po południu 18 1/2, najmniejsze w nocy 8 1/2 stopni R. Średnia wysokość barometru jest 752,63 milimetrów. Elektryczność silna 36 stopni. Na słońcu 6 gramad plan.

— Katarzyna Kondejstrzek, lat 31 łącząca, żona strażnika lasów rządowych Garwolin, w dniu 28 Czerwca r. b. biorąc bieliznę nad brzegiem sadzawki we wsi Usniaki, gminie Wola Rębkowska, wpadła w wodę i utonąła. Od dzieciństwa cierpiała ona wielką chorobę, może więc być, że dotknięta paroksyzmem jej, wpadła w wodę, a nie mogąc się z niej wydobyć, życie zakończyła.

— Dnia 2 Lipca r. b., we wsi Nicówstów, gminie Kazimierz, powiecie Koninśkim, ezternoletni Andrzej Szturomski, syn wyrobniicy, zbliżył się zbyczecnie do palącego się na kominie ognia, zapaliło się więc na niem odziecinie, skutkiem czego został tak niebezpiecznie poparzony, że mimo udzielonego ratunku, w kilka godzin żyć przestał. — W tymże dniu, w mieście Lublinie, trzyletni Moszek Goldkrot, z ganku drugiego piętra spadł na brukowane podwórze i na miejscu życie zakończył.

— Pośród rozbudzonego u nas wydawnictwa w ostatnich czasach, głównie zwrócono się do dwóch działów literatury, do wydawania dzieł dla ludu i książek elementarnych. Oba te działy nadzwyczaj są ważne, jako mające na celu kształcenie prawdziwych i dorosłych dzieci, dla tego każda praca w tym kierunku zasługuje na wzmiankę. Z ostatniego ze wspomnianych działów, wkrótce ma się ukazać w polskim przekładzie, pierwsza Część Geometrii (zawierająca Planimetrię), Regnaulta, profesora nauk matematycznych w Paryżu.

— Zeszyt pisma „Więstnik południowo-zachodniej i zachodniej Rosji” za m. Lipiec, wyszedł już z druku w Kijowie i prenumeratorem rozesyłany został.

— Z Kijowa piszą 23 Lipca, że tameczny jarmark letni już się skończył; budy jarmarczeczny zaczynają rozbiierać, kupcy pakują swe towary, a Padoł znowu zaczyna przybiierać swą zwykłą fizonomję, aż do Stycznia 1863 r., to jest do chwili kiedy się rozpoczną kontrakt Kijowski, i kiedy na placach i ulicach jego znowu ruch się rozwinie jak w mrowisku. Jarmark tegoroczny przeszedł prawie nieopstrzeżenie, kupcy uzalali się na mały odbyt towarów, kupujących było nie wielu, a pieniędzy brak nadzwyczajny. Cukier szczególnie zaczął się podnosić w cenie i obecnie najlepszego gatunku tanej dostać nie można, jak po rs. 8 kop. 80 za pud. Mówią, iż z powodu drożyny robotnika i robocizny około buraków, cena cukru podniesie się do 10 rs. Wstrzymanie fabrykacji w wielu fabrykach cukrowych zniżyło nieco cenę drzewa i dla tego niektórzy właściciele teraz się w opał zaopatrują.

— Przedsiębiorcy księgarz lito-Myslski, Antoni Augusta, wydaje swym nakładem Deje oseberne („Dzieje powszechne”), napisane przez p. Karola Nigra, profesora gimnazjalnego w Pisku. Dział pierwszy, obejmujący historję starożytną, wyszedł już z druku. Książka ta przeznaczona jest do wykładu historji w szkołach średnich. Autor zastosował wykład do pojęcia młodzieży, dla której dzieło to napisał.

— Hospodarstwo Nowiny, wychodzące w Pradze i redagowane dotąd przez Dra Kodyma, przeszły pod kierunek p. Kuczyr, wydawcy czasopisma Hospodarski Polrok. P. Kuczyr kierować będzie oddział redakcyjny obu tych pism.

— Zeszyt drugi Czesko-Morawskiej Kroniki, wydawanej w Pradze przez Karola Władysława Zapę, nakładem J. L. Kobra, obejmujący: Proroctwo Libuszy, Ciriad i Szarka. Wniiesienie na tron księcia Niezamyśla. Rastislaw wita apostołów słowiańskich SS. Konstantego i Metodęgo r. 863. Rastislaw przed sądem króla Ludwika niemieckiego. Świętopelk i jego synowie. Chrzest księcia Borzywoja.

— Zbioru wiadomości dla panien czeskich, pod tytułem: Dirci Skola, wyszedł z druku w Pradze, nakładem Kobra, tom trzeci, obejmujący

„Liturgikę czyli o obrządkach kościelnych” (Liturgika eli obrady cirkevní), przez J. Jozefa Ctibora z Pisku.

— Tygodnik czeski Lumir ukonczył w swym ostatnim numerze przekład z ruskiego na polski powieści Osnowianenki, pod tytułem Serdeczna Oksana.

— H storjograf czeski Palacki bawi o 20-go Lipca w Trzeboniu, gdzie bada bogate taceczne archiwum. Dnia 8-go b. m. miał on udać się ztamtąd do Budejowic, a następnie do Wodnan.

— Biblioteki czeskich utworów dramatycznych, wydawanej w Pradze nakładem Jaroslawa Pospiszila, wyszedł z druku tom 37-y, obejmujący: Terdozka žena, komedja we 3-ach aktach przez Jozefa Kujetana Tyla, i Po slancze zapadu („Po zachodzie słońca”), fraszka we dwóch aktach przełożona z francuzkiego przez J. St.

— W Niedziele, dnia 27-go Lipca, odbyła się na górze Kunetickiej (w Czechach, w pobliżu Pardubic) uroczystość narodowa, oddawna we zwyczajną będącą, na której reprezentowanych było 24 towarzystw śpiewaków czeskich, bądź przez całe grona towarzystw z chorągwiami, bądź przez deputacje. Wszystkich śpiewaków zgromadziło się 517, skutkiem czego wokalna część uroczystości, kierowana przez p. Lukasa, była nader świetna. Głosce powitani zostali serdecznie w Parulibicach, świętecznie przyzodobionych. Również dobre przyjęcie spotkało ich w dalszej podróży, w Hradistzu, Brozanach i Rabie, gdzie postawione były bramy triumfalne. Na górze Kunetickiej zgromadziło się około 15,000 osób. Od wchodzących do starożytnego, na teraz opuszczonego zamku tacecznego, pobierano po 20 krajc. (40 groszy) wstępnego na rzecz towarzystwa czeskiego Sobotar, opiekującego się autorami czeskimi. Wstępne takie opłaty 5,000 osób. Uroczystość rozpoczęła się od deklamowania przez p. Przerhoffa prologu, na ten cel przez p. J. Jahna napisanego. Potem nastąpiły śpiewy, z wielkim zipałem powitane. Gdy zaczęto śpiewać pieśń staroczeską Soty Vaclava, wszystkie w okazywaniu umilkli i słuchali z prawdziwą po-boznością tego wzniosłego utworu kościelnego, a gdy p. Lukes począł śpiewać Kde domov muj, tysiące głosów z nim się połączyły, co sprawiło nadzwyczajne wrażenie.

— W dniu wczorajszym, na targach odbywających się w urzędzie konsumcyjnym miasta Warszawy, placono za wiadro okowity próby rub. sr. 1 kop. 68 1/2, za garniec kop. 55.

TEATR W WARSZAWIE.

Teatr Rozmaitości. — Dziś we Środę, dnia 6 Sierpnia, komedja w 1-m akcie, przez Aleks. Hr. Fredro: Nkt mnie nie zna, odegrana przez pp. Ostrowskiego, Siewierogę, Chomanowskiego, Pan-czykowskię, Figrnskę, Prochackę, Damsgo. — Pierwszy raz komedja w 1-m akcie, z francuzkiego; p. Alfreda de Musset tłumaczona: Przej zasrość, odegrana przez pp. Pilińską, Bakalowiczową, Szwiezeńskiego, Stolpęgo, Krogulskiego. — Monodram ze śpiewkami przez A. Ładnowskiego: Ilek zapieczętołany, odegrany przez p. Damsgo.

Table with exchange rates for various currencies and goods, including gold, silver, and paper money.

Jutro, we Czwartek, Wielki Teatr. Bład. — Ś, Iewka p. Fortunata.

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIEJ

Table showing stock market prices for various securities, including bonds, shares, and currencies.

Wartość kuponu bieżącego od obligacji Skarb. rs. 1 k. 38 1/2

KURSA TELEGRAFICZNE.

Table showing telegraphic exchange rates for various locations and currencies.

Liverpool, 4 Sierpnia. Sprzedano 10,000 wautuchów bawelny. Ceny się wznoszą.

